

K'doshim - קדושים

Schriftgedeelten: Vayikra/Lev. 19:1 – 20:27, Amos 9:7-15, 1 Kefa/Petrus 1:13-25

Achim v'Achayot – broeders en zusters,

Vorige keer met Parshe M'tzora heb ik jullie enigszins meegenomen in de opbouw van het boek Vayikra. Deze keer wil ik daar dieper op ingaan, want binnen het geheel van de Torah vormt dit boek het hart van de Torah. Dit wordt aangegeven door de Torah-code "Torah" in de 4 boeken van de Torah. Zie onderstaande.

Genesis 1:1-5 Letter intervallen van 50

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הַיְתֵה תֵהוּ וְנָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי־אֹר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וּלְחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה וַיְהי־עֶרֶב וַיְהי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד:
פ

Exodus 1:1-6 Letter intervallen van 50

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם: אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: ראובן שמעון לוי יהודה: יששכר זבולון ובנימן: דן ונפתלי גד ואשר: ויהי כל־נפש יצאי יִרְדְּ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים גֹּפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרָיִם: וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אָחָיו וְכָל־הַדּוֹר הַהוּא:

Leviticus 1:1 Letter intervallen van 8

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר:

Numeri 1:1-3 Letter intervallen van 50

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מִצְרָיִם: לֵאמֹר: שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגֻלְתֶּם: מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאֹתֶם אֹתָהּ וְאֵהָרֶן:

Deuteronomium 1:5-8 Letter intervallen van 49

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דָּבַר אֵלֵינוּ בְּחָרֵב לֵאמֹר רַב־לָכֶם שָׁבֶת בְּהַר הַזֶּה: פָּנּוּ וּסְעוּ וּלְכֶם וּבְאוּ הַר הָאֵמֶרִי וְאֶל־כָּל־שְׂכֵנֵי בְּעַרְבָה בְּהַר וּבְשַׁפְלָה עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פָּרָת: וּבְנִגְבַּב וּבְחֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוּן רָאָה נְתַתִּי לְפָנֵיכֶם אֶת־הָאֶרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם לְאֲבָרָהֶם לֵיחְזֹק לָהֶם וּלְזָרְעָם אַחֲרֵיהֶם: וְלִיעֲקֹב לַתַּת

De Torah wijst altijd naar YHWH

Dvarim Bamidbar Wayikra Sh'mot Breshit
תורה ← תורה ← יהוה → הרות → הרות

De code staat in Genesis en Exodus van rechts naar links en in Numeri en Deuteronomium van links naar rechts. De codes wijzen dus naar het middelste boek en daarin vind je in vers 1

de Naam! Joodse wijzen in de Middeleeuwen zeiden: Heel de Torah is de Naam van HaShem. Alles van Breishit tot Dvarim draait om dat ene thema: Zijn Naam – Ani YHWH. Het is de Torah die Zijn Naam verklaart. Dit is het geheim van de Torah. En zoals we boven zagen, vormt het boek Wayikra het hart van de Torah. Maar opmerkelijk dat in Hand. 15:13 de gelovigen in Yeshua genoemd worden: *“een volk voor Zijn Naam”*. Dit betekent dat de Gemeente van Yeshua verbonden is aan de Naam, maar ook aan de Torah!

Wayikra – en Hij riep

Wayikra betekent: en Hij riep. En wie wordt geroepen? Opmerkelijk, in Lev. 1:2 wordt over Adam gesproken - de mens. Dit is een terugkoppeling naar Gan Eden. En wanneer lezen we voor het eerst het woord ‘wayikra’? Direct na de zondeval in Gen. 3:9: Wayikra YHWH Elohim el-ha’Adam. Het boek Wayikra is dus Evangelie lieve mensen – het spreekt van herstel van de relatie met onze Schepper hier op aarde. Want Hij woont in de Mishkan, de Woning. Is dit niet bijzonder? Let wel, de Schepper troonde op het verzoendeksel, daar was het Koninkrijk van G-d. Het eerste stukje terrein op aarde waar Hij letterlijk aanwezig was via de Shechinah, ook wel de wolk of de kavod HaShem/ de heerlijkheid des Heeren genoemd. Dit was het eerste stukje van G-ds Koninkrijk op aarde. En Israel als volk moest de heiligheid van dit Koninkrijk bewaken. Daarom zal het Koninkrijk ook vanuit Jeruzalem gevestigd worden – de heilige berg, Jes. 11:9, 12:6 etc.

De mens kan echter niet zomaar naderen, daarom wordt hem een naderingsgeschenk aangeboden. Dat is ‘korban’ in Ivriet, wat in onze vertalingen als offer wordt vertaald. Maar het woord ‘offer’ mist de gedachte van het naderbij komen.

Wayikra – en Hij riep, komt van קרא - kara: roepen. En korban komt van קרב - karav: naderen. Zien jullie hoe deze twee woorden verbonden zijn? De twee eerste letters (קר) zijn gelijk. Als we dan de achterste letters nemen, dan kunnen we zeggen: De Alef roept Adam in Zijn Bayit, want de letter Bet staat voor ‘huis’. We mogen thuiskomen. Dit laat zien dat het roepen van YHWH (קרא) verbonden is met het aanbieden van een middel (קרבן) om te naderen. En dan mogen wij het wonder kennen van het ultieme middel om te naderen: de Middelaar tussen Elohim en de mensen, Yeshua haNotzri, de Nazarener. Echter met dit verschil dat bij Yeshua het thuiskomen allesomvattend is, inclusief onze eindbestemming, het Hemelse Jeruzalem.

Op weg naar Yom haKippurim

Het eerste deel van het boek Vayikra – ook wel Priester-Torah genoemd – gaat over het naderen tot de Eeuwige die in de Mishkan zijn troon heeft. Vanaf Lev. 1 krijgen we een aantal korbanot aangereikt, allemaal zijn ze een middel om te kunnen naderen. Daarna komen in parshe Tzav (Lev. 6 en 7) de priesters in beeld, die we de hofdienaars van G-d zouden kunnen noemen. Zij brengen die korbanot/ naderingsgeschenken op het altaar. Daarna komt de priesterwijding in hfdst. 8 en 9. In Lev. 10:10-11 leert ons dat de priesters het volk het onderscheid moeten leren tussen **heilig** en **onheilig**, tussen **rein** en **onrein**. Weten we het nog?

Daarna zijn er 5 hoofdstukken die handelen over onreinheid, wat ons ongeschikt maakt om te naderen. En dan in hfdst. 16 worden de twee zonen van Aharon weer genoemd, maar dan wordt daarbij ook de instructie gegeven hoe de hogepriester mag naderen tot de Schepper. Met andere woorden, als de reinheid en heiligheid van de Mishkan/Woning is gewaarborgd door de instructies van Lev. 1-15, dan is er de mogelijkheid om zo dicht tot G-d te naderen zoals dat sinds de zondeval niet meer is geweest.

Yom haKippurim is de dag van de bedekkingen, de zonden worden bedekt door het bloed. Maar tevens is het de dag van de ontmoeting, want via de hogepriester mag het volk naderen tot de troon van de Allerhoogste. En in Lev. 17 wordt ons dan het belang van het bloed gewezen; het leven is in het bloed. Dat heeft de Eeuwige voor ons gegeven om verzoening te doen, 17:11. Het intieme contact met HaShem op Yom haKippurim is mogelijk via het bloed. Daarom mag het absoluut niet gegeten worden.

Wayikra 18

De openingswoorden van Lev. 18 zijn vergelijkbaar aan die van de Tien Woorden in Ex. 20:2: “Ik ben YHWH, jullie Elohim”. R’ Hirsch schrijft dat deze gelijkheid met de Tien Geboden het allerhoogste belang van zedelijk gedrag in G-ds plan met het Joodse volk aantoonde. Net zoals Am-Yisra’el niet kan bestaan zonder de erkenning dat HaShem onze G-d is, zo moet het volk de wetten van seksuele zuiverheid in dit hoofdstuk op zich nemen.

Israël mag niet doen zoals gedaan werd in Mitzrayim/Egypte waar ze vandaan komen, maar ook niet naar de gewoonten van het Land waar ze naar toegaan, 18:3. R’ Hirsch zegt dat je de volken onder wie je leeft wel mag navolgen in alles wat op rationele gronden berust, maar niet in datgene wat tot hun religie behoort of immoreel is. Je mag dus niet meedoen met het vieren van hun heilige dagen, of gebruiken in acht nemen die hun basis hebben in hun godsdienstige opvattingen. (Denk aan zondagviering, kerst, pasen en pinksteren, fv.) Maar je mag ook niets doen wat hun heilige dagen verstoort of hun feestgeest bederft. En loop niet te koop met jouw niet-deelnemen aan hun heilige dagen op een manier die hun vijandigheid zou kunnen opwekken. Dus geen provocerende houding aannemen!

18:6-18 Verboden relaties. De wetten die seksuele relaties regelen, zijn de sleutel heiligheid. Zoals de wijzen zeggen: waar men waarborgen van kuisheid vindt, daar vindt men heiligheid (*Vayikra Rabbah* 24:6). Dit concept komt tot uiting in de eerste stap van het Joodse huwelijk, waarin de bruidegom zijn bruid verlooft en zegt: הָרִי אֶת מְקַדְשִׁי לִי - *U bent aan mij geheiligd*. De formule spreekt van heiliging omdat het Joodse huwelijk vanaf het begin gebaseerd is op heiligheid. Komt dit niet overeen met onze relatie tot de Schepper – Israël is aan Hem geheiligd.

De naam die aan verboden-relaties wordt gegeven, is *galot ervah*, het *blootleggen van naaktheid* of *schaamte*. Sforino merkt op dat het logisch zou zijn geweest om naaste familieleden toe te staan te trouwen, omdat ze geschikt voor elkaar zouden zijn, en hun gemeenschappelijke waarden en vergelijkbare persoonlijkheden waarschijnlijk goede nakomelingen zouden voortbrengen - getuige de vereniging van Amram en zijn tante Jochebed, wiens kinderen Moshe, Aharon en Miryam waren. Dat zou zo zijn als beide

partners van het huwelijk toegewijd waren aan nobele doelen, maar omdat de menselijke natuur is wat het is, zoekt de overgrote meerderheid van de mensen slechts plezier, en ze zouden de toelaatbaarheid van naaste familieleden gebruiken om hun laagste instincten te bevredigen. Het resultaat zou geen spirituele grootheid zijn, maar sexueel genot. Bijgevolg is het naaste familieleden verboden om met elkaar te trouwen.

R' Hirsch merkt op dat de benaming *blootleggen van naaktheid of schaamte* goed is gekozen. Seksuele relaties tussen dieren zijn puur fysieke, instinctieve, ongebreidelde handelingen. Als mensen echter naar dat niveau zouden zinken, zou hun relatie van het voetstuk van heiligheid worden gehaald en tot het slijm/modder van naaktheid en schaamte worden geworpen. Ze vervallen van het menselijke op het dierlijke.

In het geval van de hieronder genoemde verboden relaties kan er geen burgerlijke staat bestaan; zelfs als de twee mensen het hele huwelijksritueel zouden uitvoeren, zou het niet bindend zijn en zou geen van de huwelijkse verplichtingen van toepassing zijn. Ze leven in zonde en zijn geen man en vrouw.

(Wat richtlijnen m.b.t. verkering, omgang met elkaar in het groeien naar een relatie.)

Wayikra 19

19:2 כָּל־עֵדוּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל – *De hele vergadering van de Kinderen van Israël*. In het geval van de andere geboden was het niet vereist dat elke Israëliet naar het onderwijs van Mozes' kwam luisteren; ze waren vrij om op het onderwijs van de ouderlingen en leiders te vertrouwen, of om hun halachische vragen te beantwoorden wanneer ze opkwamen. Hier echter, vanwege het extreme belang van dit hoofdstuk, moest iedereen aanwezig zijn (*Sefer HaZikaron; Panim Yafos*). De formule Kol adat Bney Yisrael komt verder nergens voor in Leviticus.

Nog meer dan Lev. 18 is hoofdstuk 19 een vorm van een herhaling van de Tien Woorden, zij het in andere volgorde. Lev. 19:3 gaat over ontzag voor je moeder en je vader. Dit gebod kennen wij vanuit de TW als het 5^e Gebod. Dat wordt hier als 1^e gegeven nadat er gezegd is: “Wees heilig”. Je zou kunnen zeggen: het 1^e Gebod wat G-d hier geeft is: wees heilig en hoe doen we dat? Dat is door de opsomming op je in te laten werken, die hierop volgt.

Hier lezen we “*Imo v’Aviv Tira’u*”, je moeder en je vader zul je vrezen. In het 5^e Gebod staat ‘kibud’ – eer geven. Door een andere uitdrukking te gebruiken komen meerdere aspecten van hetzelfde gebod naar boven. Dus eerst leren we “*kibud Av v’Em*” en hier zien we dat het ook andersom is: eerst de moeder en dan de vader en dat yireh wordt gebruikt, vrezen.

De wijzen zeggen: het woord *kibud* leert dat je ze eert door voor ze te zorgen, ze te onderhouden als dat nodig is, dat je altijd voor ze klaar staat. Dat je ze ook gehoorzaamt en voor ze werkt. Maar met yireh – vrezen, gaat het er ook over dat je ze niet tegenspreekt en dat je met ontzag over ze en met ze spreekt, dat je ze altijd eervol benadert. Er zijn dus meerdere aspecten in het vrezen van je ouders die voor G-d zo belangrijk zijn, dat ze hier in K’doshim als 1e genoemd worden. Dat de moeder hier als eerste wordt genoemd, is omdat de verhouding met je moeder op liefde is gebaseerd. Dat zou kunnen ontsporen bij het ouders worden, en daarom wordt zij als eerste genoemd als het gaat om respect en ontzag.

En dan zien we een opsomming: *“shabbetotai tishmoru”* = mv. => dus niet alleen de weekshabbat, maar ook alle andere shabbatten! Die worden als 2^e genoemd. Afgoden en de manier waarop we offeren worden beschreven, onze relatie t.o.v. elkaar, eerst de ouders, maar ook de vreemdeling. Je mag de graanoogst niet geheel en al binnenhalen, de randen van onze akker laten staan + niet narapen. Ook bij de wijnoogst niet alles nalopen of wat op de grond is gevallen oprapen. Steel niet, lieg niet, bedrieg niet, leg geen valse eden af, niemand beroven of afpersen. Op tijd betalen. Niet negatief praten bij een dove, en respectvol omgaan met de blinde. We moeten ze geen strobreed in de weg leggen + ontzag hebben voor HaShem. Niet partijdig zijn, altijd recht spreken, ook als dat gaat om een arme of iemand die verdrukt wordt. We mogen niemand voortrekken in het recht.

Wees niet haatdragend, als je iemand iets verwijt, zorg dan dat je met hem praat. Roep hem dan ter verantwoording en laadt niet vanwege een ander schuld op je, door je te wreken of wrok te koesteren en door er mee rond te blijven lopen. Yeshua voegde er nog aan toe: als je denkt dat een ander iets tegen jou heeft, maak het eerst goed opdat je hem op die manier behoedt voor zonden (Mat. 5:24). Dan geeft Hij de samenvatting van de hele Torah van Mat. 19:18.

Dan volgen nog een aantal bepalingen en geboden. Het is bijzonder dat G-d tegen ons zegt: K’doshim – wees heilig want Ik ben heilig. Dit is een ontzettend groot woord, ontzagwekkend als je dat als opdracht krijgt. En tegelijkertijd geeft Hij ons daarbij heel concrete handvatten, wat betekent dat nou in de praktijk.

Eer uw vader en uw moeder is iets waar we concreet mee aan de slag kunnen. Zijn shabbatten heiligen, rechtschapen zijn, recht spreken, voor de armen zorgen, niet alles voor onszelf houden, niet stelen, niet liegen of bedriegen, niet roddelen, niet knoeien met maten, gewichten, en weegschalen, geen afgoden dienen. Dit zijn allemaal concrete zaken. Je zou zeggen: dat is best mogelijk. En het is ook mogelijk, want G-d geeft ons geen geboden die we niet kunnen houden.

Rambam schrijft: je kunt deze geboden allemaal houden en nog steeds van binnen een slecht mens zijn. Je kunt in de handel het eens zijn over een prijs terwijl die toch niet eerlijk is. Het kan zijn dat ik geen afgoden dien en toch de Schepper niet de hoogste plaats geef. Ik kan geven aan de armen en precies doen wat er staat en toch in de ogen van HaShem een gierigaard zijn. En daarom staat er, zegt de Rambam: wees heilig – ki kadosh ani YHWH Elohecha. Hij legt uit dat dit een overkoepelend gebod is. Al die andere geboden zijn voorbeelden; het is dus niet zo van “Wees heilig” en voer deze checklist uit en vink het voor jezelf af.

Wees heilig betekent eigenlijk: zoek ook de mazen van de wet niet op. Internaliseer deze geboden, maak ze je eigen. Pas ze toe in alle situaties, waar ze mogelijk niet rechtstreeks op toepasbaar zijn. Vorm voor jezelf een moraal die zo hoog staat dat de mensen om je heen, alle volken om je heen, zien dat je een dienaar van de Eeuwige bent. Dat is de manier waarop G-d geheiligd wordt. Dit vinden we heel duidelijk terug in 1 Petrus 1:13-25.

Het tegenovergestelde hiervan is als wij smet en blaam brengen op Zijn Naam. Dat wordt ook Chilul HaShem genoemd. Dat vinden we ook in 19:8, 12, 29. Daarbij doen we iets of zeggen we iets waarbij we ons misschien wel aan de regels van de wet houden, maar nog steeds smet + blaam kunnen brengen op Zijn Naam.

Er zijn 2 manieren om de Torah te houden; de ene brengt eer: aan je ouders, tradities en aan G-d, de andere brengt afbreuk, smet en blaam, zowel aan ouders, de gemeenschap als aan G-d. Wees heilig betekent dus ook dat we de mazen van de Wet niet opzoeken. En uiteindelijk kunnen we dan beseffen dat we dit niet kunnen zonder onze Mashiach, die ook die heiligheid voor ons is geweest. Hij is onze rechtvaardiging, ons voorbeeld hoe dit ook uitgeleefd kan worden. Laten we Hem vooral ook daarin navolgen, ook in Zijn uitleg van *“Ahavta re’acha kamochah – heb je naaste lief als jezelf”*. Doe een ander niet aan wat je zelf ook niet aangedaan zou willen worden. En wat je wilt dat jou geschiedt, doe dat een ander.

Overzicht Sefer Wayikra

Lev. 1-5 (6:7 NL)	Volk + korbanot = naderingsgeschenken
Lev. 6 – 10	Priesters
Lev. 11-15	Onreinheid wat NADEREN belemmert
Lev. 16-17	Ontmoeting met YHWH via bloed
Lev. 18-20	Heiligheid tot behoud contact met HaShem
Lev. 21-22	Priesters
Lev. 22-25	Volk + moadim en shmitah/jovel

Grote lijn

Het lijkt me dat we a.h.w. een oplopende lijn zien in het boek Wayikra, met centraal daarin Lev. 16-17 over Yom haKippurim en het bloed op het altaar. Lev. 1-5 leert ons hoe iedere Israëliet mag naderen tot de Ohel Mo’ed via de korbanot/ naderingsgeschenken. Maar dan komen de priesters in beeld die de korbanot verwerken, in 6-10. Daarna komen de wetten m.b.t. tot de reinheid, waarin ons geleerd wordt hoe we ons moeten reinigen opdat Yom Kippur mogelijk wordt. En reinigen doe je als je smerig bent. B.v. puur goud is gereinigd van alle verontreinigingen. In Mat. 15 leert Yeshua ons dat ons hart gereinigd moet worden om G-d te kunnen dienen. Reinigen doe je van iets wat negatief is.

Maar na Yom haKippurim wordt de nadruk gelegd op de levensheiliging. Dat wil zeggen dat je afstand houdt van datgene was de Naam ontheiligt. Met andere woorden, in het toeleven naar Yom Kippur staat de reiniging centraal, maar daarna de heiliging. En heiliging zou ik dan willen omschrijven, dat we het karakter en de eigenschappen van onze G-d uitstralen naar de wereld om ons heen. Het betekent dat we zijn beeld weerspiegelen. Hier zie ik een profetisch plaatje rondom de Wederkomst van Yeshua. Want in Eze. 36:24-27 wordt over de reiniging voor de komst van de Mashiach gesproken. En Yom haKippurim is een profetisch plaatje van de ontmoeting van Mashiach en Am-Yisra’el (Rom. 11:15). En na deze ontmoeting zal Israel een Am-Kadosh zijn, volgens Zach. 14:20-21. Shabbat shalom!

6 Iyar 5782 / 07-05-2022

Baruch ben Z’vulun